

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 38/2009 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi asevelvollisuuslain
sekä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta
annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta**

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 3 päivänä kesäkuuta 2009 lähettäessään hallituksen esityksen laeiksi asevelvollisuuslain sekä naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta (HE 79/2009 vp) valmistelevalle Puolustusvaliokunnalle samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Timo Turkki, puolustusministeriö
- ylitarkastaja Leila Hanhela, tietosuojavaltuutetun toimisto
- professori Olli Mäenpää
- professori Teuvo Pohjolainen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan asevelvollisuuslain säännöksiä tietojen luovuttamisesta täsmennettäväksi niin, että asevelvollisen terveystarkastuksesta huolehtivat terveydenhuollon toimijat voivat saada asevelvollista koskevia tietoja suoraan toisilta terveydenhuollon toimijoilta. Lisäksi asevelvollisuuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ajokorttia ja ajolupaa koskevien tietojen saamisesta ja luovuttamisesta asevelvollisuusrekisterin ja ajoneuvoliikennerekisterin välillä. Lain säännöksiä kahden valtion kansalaisuuden omaavan henkilön asevelvollisuudesta vapauttamisesta sekä oikaisuvaatimusmenettelystä ja muutoksenhausta ehdotetaan täsmennettäväksi. Naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annet-

tuun lakiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutoksenhakua koskeva muutos.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan syksyllä 2009.

Esityksen säätämisperusteluissa tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä arvioidaan perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattujen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Ehdotetut lait voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisen lain säätämisperusteluissa. Hallitus on kuitenkin asian tulkinnanvaraisuuden vuoksi pitänyt suotavana, että asiasta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Eräät terveydenhuollon ja mielenterveystyön toimijat saavat asevelvollisuuslain 96 §:ään ehdotetun uuden 3 momentin perusteella antaa salassapitosäännösten estämättä oma-aloitteisesti asevelvollisen terveydentilaa koskevan tiedon asevelvollisen terveydentilan tarkastavalle terveydenhuollon ammattihenkilölle. Tiedon antamisen edellytyksenä on, että tiedolla on merkitystä asevelvollisen palveluskelpoisuuden tai palveluksen järjestämisen kannalta. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa asevelvollisen terveydentilaa koskevien tietojen siirtäminen suoraan terveydenhuollon ammattihenkilöiden välillä. Voimassa olevan perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 9/2007 vp) säädetyin lain 96 §:n 1 momentin nojalla tällaiset tiedot on kierrätettävä sotilasviranomaisen pitämän asevelvollisrekisterin kautta.

Sääntelyä on arvioitava perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta. Sen mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojausta säädetään tarkemmin lailla.

Ehdotetun kaltainen tietojenvaihdon joustavoittaminen on omiaan parantamaan edellytyksiä selvittää tapauksia, joissa asevelvollinen voisi olla vaaraksi omalle tai muiden turvallisuudelle. Tällainen etenkin perustuslain 7 §:n 1 momentin sisältämien oikeuksien turvaamiseen kiinnittyvä tarkoitus on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä. Säännös ei merkitse luovutettavan tietosisällön tai tiedon saantiin oikeutettujen piirin laajentamista. Sen sijaan perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön (PeVL 37/2005 vp, s. 6, PeVL 30/2005 vp, s. 4/I, PeVL 14/2002 vp, s. 3—5) näkökulmasta ongel-

mallista on, että tietojen luovuttamisoikeutta ei säännöksessä — toisin kuin tietojensaantioikeus voimassa olevan lain 96 §:n 1 momentissa — ole rajattu asevelvollisen palveluskelpoisuuden tai palveluksen järjestämisen kannalta välttämättömiin tietoihin. Lakiehdotuksen 96 §:n 3 momentin tarkistaminen siten, että oikeus kattaa vain tietojen käyttötarkoituksen kannalta välttämättömien tietojen antamisen, on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Valiokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota siihen, että esityksen perustelujen mukaan tarkoituksena on ollut mahdollistaa terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskinäinen konsultointi asevelvollisen palveluskelpoisuuden arvioimisen kannalta välttämättömien (s. 4/II) tai tarpeellisten (s. 8/I) tietojen saamiseksi. Ehdotettu sanamuoto koskee kuitenkin vain muun terveydenhuollon ammattihenkilön oma-aloitteista tietojen antamista. Jos tarkoituksena on antaa myös asevelvollisen terveydentilan tarkastavalle terveydenhuollon ammattihenkilölle oikeus saada pyynnöstä tietoja, on tästä lisättävä maininta säännökseen. Tällainen tietojensaantioikeuskin voi koskea vain välttämättömiä tietoja.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, jos valiokunnan sen 96 §:n 3 momentista tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Jacob Söderman /sd	Elisabeth Nauc l er /r
jäs.	Tuomo Hänninen /kesk	Mikaela Nylander /r
	Heli Järvinen /vihr	Veijo Puhjo /vas
	Ulla Karvo /kok	Tapani Tölli /kesk
	Elsi Katainen /kesk	Tuulikki Ukkola /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Antti Vuolanne /sd.
	Kari Kärkkäinen /kd	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.